

TORSTEN BUCHSTEINER

NORDOST

(hra)

PŘEKLAD Z NĚMČINY
MICHAL KOTROUŠ, 2008

Text je autorským dílem, které podléhá ochraně podle autorského zákona.
Užití tohoto díla je možné pouze formou dramaturgického studia pro potřeby inscenace díla.
Jakékoliv jiné užití, zejména rozmnožování nebo poskytování třetím osobám, podléhá sankcím dle § 152 trestního zákona.

V případě zájmu o provozování nebo jiné užití díla se zavazujete požádat o zprostředkování autorských práv k divadelnímu provozování díla Aura-Pont s.r.o.

Aura - Pont s.r.o.
Radlická 99, 150 00 Praha 5
IČ: 00174866, DIČ: CZ00174866
tel.: 251 554 938, fax: 251 550 207
korespondenční adresa: Veslařský ostrov 62, 147 00 Praha 4
www.aura-pont.cz

Za laskavé finanční podpory:
Förderung der Übersetzung durch:
This Translation was sponsored by:

„Pokud jde o cynismus, nemůže žádná literatura překonat opravdový život.“

(Anton Pavlovič Čechov)

Osoby:

- Zura, 23, laborantka (nar. 1979)
Čečenka, vdova po Čečenci Aslanovi

- Tamara, 34, interní lékařka (nar. 1968)
Lotyška, vdova po Rusovi Nikolajovi

- Olga, 45, účetní ve spediční firmě (nar. 1957)
Ruska, provdaná za Rusa Olega

Místo:

Moskva

Čas:

Říjen 2002

(Tato hra vychází ze skutečných událostí. I když se jednání a dialogy postav nemohou v detailech shodovat s realitou, vycházejí co možná nejpřesněji z dostupných novinářských rešerší, a mohlo k nim tedy dojít.)

Pozn. překl.: V překladu je použita obecná čeština pro odlišení charakterů postav - Zura a Tamara mluví nespisovně, Olga spisovně. Pro divadla zejména na Moravě toto není samosebou závazné. MK

PROLOG:

Ve středu, 23. října 2002 ve 21:05 útočí 42 Čečenců na moskevské divadlo Na Dubrovce. Přerušují představení muzikálu „НОРД-ОСТ“ a berou 850 lidí jako rukojmí. Jejich požadavek: úplné stažení ruských vojsk z Čečenska. Rukojmí jsou v divadle drženi 57 hodin a o život přijde 170 lidí.

*** 1. dějství - VÁLKA

Zura – Aslanova smrt:

- Odraz.

To bylo to poslední, co Aslan řekl. Nějaký Rus ho musel zahlídnout v okně. A vystřelil jako první. Přitom jsou skoro všechny okna u nás v Grozném rozbitá. Aslan se zatvářil provinile, jako by chtěl říct: To mě mrzí, tak málo oken a takhle hloupě to schytat. Ale zašeptal jenom jedno slovo:

- Odraz.

Byl od zásahů kulek děravej jako řešeto. Jenom hlavu měl nepoškozenou. Hladila jsem ji. Nakonec se na mě podíval jako nikdy předtím. Jako bych byla nějaký zjevení, který ho odnáší s sebou do ráje. Ššššš...

Pak jsem si na něho lehla. Všechno bylo od krve. Aslanův bratr mě zkoušel odtrhnout, ale hrozně jsem křičela. Museli nás nýst na hřbitov společně. Tam jsem ho pustila. Zrovna sněžilo. Bylo to čtyři dny po konci ramadánu, před dvěma lety.

Nic mi po něm nezůstalo. Náš dům o dva měsíce později rozbombardovali. Všechny věci shořely. Zrovna jsem byla pro vodu. Krabice s fotkama taky shořela. Celá naše čtvrť už neexistuje. Prstýnky jsem dala sestře ke svatbě. Po Aslanovi mi nic nezbylo. Tak ráda bych od něho měla dcerku, ale bohužel. Dva měsíce se nic nedělo. Ve třetím jsem začala krvácet. Mlátila jsem se do stehen. Nic, nic, bohužel.

Nakonec mi zbyl jenom přívěšek s Aslanovou fotkou. Ale i ten mi Rusové vzali, při jedné večerní kontrole.

- Konfiskacija! řek mi takovej tlustej Rusák.

- Prosím vás, vždyť je to jen levnej přívěšek s fotkou, škemrala jsem.

- Konfiskacija! opakoval.

Ostatní žvejkali a šklebili se. Třásla jsem se vztekem, ale to nikam nevede. Můžu mluvit o štěstí, že se mě ani nedotkli.

Viděla jsem hodně mrtvejch lidí, ale když tam ležel Aslan... to byl pro mě konec.

Tamara – návrat Nikolaje:

Když tenkrát Nikolaj přijel na Kurský nádraží, nejdřív nás vůbec nepoznal. Šel nám naproti po nástupišti jako nějaký duch. Možná by kolem nás jenom prošel, kdyby se mu Táňa nepostavila do cesty.

- Ahoj, tatínku! Ty nás nevidíš? zeptala se ho. Bylo jí tehdy pět. Na Vánoce 2000.

- Ahoj... ahoj, ale nemohl si vzpomenout na Tánino jméno.

- Já jsem přece tvoje Táněčka, snažila se mu pomoci.

Na mě se podíval, jako kdybych mu chtěla zkontrolovat jízdenku.

- Nikolaji... to jsem já... Tamara... tvoje žena, šeptala jsem.

- Moje žena, opakoval, jako by se učil dvě nová slova.

Pak mi podal ruku. Bylo to skoro to poslední, co jsem od něj od té doby slyšela.

Byl nasazenej šestnáct měsíců na jihu Čečenska, ve městě Urus-Martan. Byl tam od začátku 2. čečenský války. Šestnáct měsíců jenom válka. 24 hodin denně, každou vteřinu. Volal jenom málo. Nikdy nenapsal. Byl doma jen jednou – loni na Vánoce. To už jsem si všimla, jak strašně ho to sebralo. Že na to není dost silnej. Že ho to ničí. Ale co jsem mohla dělat.

Slavili jsme Vánoce. Uvařila jsem hrachovou kaši se slaninou. Táňa zdobila stromeček. Máma balila dárky. Nikolaj pil vodku. To dřív nedělal, začal pít až tam. Ale nikdy nám nic neudělal. Pil, aby se uklidnil - hlavně klid. Aby nikomu neublížil. V klidu.

Poslouchal taky různé zvuky. Možná je ale ani neslyšel. Jenom pořád poslouchal. Někdy uprostřed rozhovoru udělal potichu „Pššššš“ a poslouchal.

Tu pistoli měl teprve pár dní. Přes den ležela v šuplíku pod telefonem, v noci ji měl pod polštářem. Věděla jsem, že nemá cenu o tom mluvit. Věděla jsem, že všechno chce svůj čas. Ale nevěděla jsem, jak dlouho to vydržím.

Zura – Štvaná zvěř:

Musela jsem se odstěhovat k Aslanovu nejstaršímu bratrovi a jeho rodině. Protože už byl Aslan mrtvej, byl za mě zodpovědný můj švagr – vždycky musí být nějaký chlap ten zodpovědný - ale já jsem to prostě ignorovala.

Byla jsem čím dál víc apatická. Prázdná. Otupělá. Ani už jsem s nikým nemluvila. Ani s matkou. Přestala jsem se dokonce mýt, začala jsem zanedbávat modlitby. A když jsem jednoho dne, asi po třech měsících, šla pro něco k snědku a vrátila jsem se, byly dveře zavřené. Prostě mě vyhodili.

Od začátku války platil v Grozném noční zákaz vycházení. Bez propustky nesměl nikdo na ulici. Namířila jsem si to ke stanům Červeného kříže. Poslali mě

ale pryč, protože jsem nebyla zraněná. Napadlo mě, jestli se nemám střelit do ruky.

Zkoušela jsem najít nějaký sklep, kam bych se mohla schovat před bombardováním. Do některých vlezli vojáci nebo zloději, některý byly obsazený, jiný zaminovaný. Ale někde byly jen mrtvoly nebo krysy a tam jsem přežívala. Byla jsem jako štvaná zvěř. Některý ženský Rusové v noci znásilnili nebo zastřelili. Já jsem měla štěstí.

Po jedenácti měsících jsem potkala Selu – zkřížila jsem jí cestu. Bylo to na Prospektu Pabědy. Nejdřív mě vůbec nepoznala. Byla jsem hrozně špinavá a úplně mimo. Šourala jsem se kolem ní - ona se najednou otočila a řekla:

- Allahu akbar, Zulo... Konečně jsem tě našla!

Sela je moje nejlepší kamarádka. Manžela jí zastřelili o svatební noci. Hledala mě už skoro všude.

- Teď jde nejvíc o boj za nezávislost, řekla. Nemáš už muže, nemáš žádné děti, nemáš co ztratit.

A tak mě Sela vzala s sebou k Movsaru Barajevovi.

Olga – Olegova cesta:

Oleg by v Grozném jen jednou, služebně. Jeho šéf obchoduje s cisternami na vodu. Oleg je můj manžel. Odjel tam autem. Dělal jsem si o něj starosti, protože tehdy tam bylo hodně únosů.

To bylo na konci roku 1998. Tou dobou unesl Arbi Barajev čtyři inženýry nějaké britské telefonní společnosti a chtěl výkupné. Barajev byl vyhlášený čečenský polní velitel, který porážel se svým "islámským plukem" naše vojáky, kde se dalo. Zrovna když tam byl Oleg, prohlásila britská telefonní společnost, že žádné výkupné nezaplatí.

Když se vracel, jela asi kilometr před ním nějaká vojenská kolona. Černý džíp Grand Cherokee a tři vojenské dodávky. Bylo 8. prosince. Zrovna se rozednívalo. Viděl je zeshora, když sjížděli serpentýny. Najednou konvoj zastavil. Oleg taky.

Z černého džípu vystoupil nějaký muž. Oleg říká, že si je jistý – byl to Arbi Barajev. Dva jeho muži dali něco na silnici. Pak jeli dál. Oleg taky. Když dojel na to místo, stály tam čtyři malé krabice. V řadě přes silnici. Vypadalo to jako zátkas udělaný z bomb. Pokud chtěl jet dál, musel s nimi hnout.

Z protisměru se blížil novinářský pickup s nápisem „Ирещка - Press“. Dva britští novináři hned začali natáčet a dělat fotky. Natočili i Olega, protože u toho byl jako první. Pak začali opatrně otevírat krabice. Uvnitř byly uříznuté hlavy těch čtyř inženýrů. O 24 hodin později už každý znal Arbiho Barajeva, "odřezávače hlav".

V červnu 2001 tajné služby Barajeva našly a zabily. "Islámský pluk" převzal jeho synovec, Movsar Barajev. Oleg říká, že mu nejde o samostatnost Čečenska, ale stejně jako jeho strýci o peníze, zbraně, ropu a obchod s bílým masem. Podle Olega je Čečensko jako žumpa, jako černá díra.

Barajevovu smrt oznámila naše armáda už nesčetněkrát. Naposledy už Oleg supěl zlostí:

- Tohle už je potřetí, co ho prohlásili za mrtvého. Kolik životů si od toho svého Alláha koupil?

Zura – Přijetí u Barajeva:

Jeli jsme se Selou do vesnice Mesker-Jurt. To je 15 km východně od Grozného. Kolem hořících ropných polí. Movsar tam má hlavní stan. V bejvalý rafinérii. Těžce opevněnej. Sela byla zrovna čerstvě šáhidka, stala se vyvolenou v Movsarově „islámském pluku“.

Byl velmi přátelskej. Pili jsem čaj a Sela mu o mně dlouho vyprávěla. Že jsme společně začaly studovat na laborantky a že mi Rusové zabili manžela. Že jsem vdova.

Movsar je mladej, urostlej, vysokej jako bidlo, krátký černý vlasy, žádný vousy, černý oči, spíš uzavřenej. Pořád jezdil palcem po hlavni svého kalašnikova. Občas se na mě podíval. Dlouhý, zkoumavý pohledy. Cejtila jsem se jako u soudu.

Pak chvíli chodil sem a tam po místnosti. Čekaly jsme, co bude. Venku pod okny na rampě hlídkovala jeho ochranka. Najednou se Movsar zastavil.

- Sundej si roušku, řekl.

Myslela jsem, že špatně slyším. To po mě ještě nikdy nikdo nechtěl, kromě manžela. Ale Sela na mě kývla. Tak jsem si jí sundala, hrozně pomalu. Bylo mi to neskutečně trapný. Zase si mě tak zkoumavě prohlížel. Celá jsem zrudla. Začala jsem se dívat někam stranou.

Řekl, abych se dívala na něj, ale... jako by mě propichoval očima. Zkoušela jsem ten pohled vydržet. Věděla jsem od Sely, že je Movsar ještě svobodnej. Přistoupil pomalu až úplně ke mně:

- Jak seš silná? zeptal se mě.

Odpověď ale slyšet nechtěl. Chtěl, abych nad tím přemejšlela. Movsar a já jsme stejně starý a oba jsme se narodili v Alchan-Kale. Myslím si, že mě od začátku měl hodně rád. To on mě potom poslal do Šamilova tréninkového tábora.

Šamil je nejznámější polní velitel v Čečensku. Jižně od Grozného v horách vychovává nový a nový guerillový bojovníky. Nedávno začal formovat „brigá-

du černých vdov“. Výcvik na „smětnici“, smrtičku, sebevražednou atentátnici, trvá tři měsíce.

Tamara – Nikolajova pozůstalost:

Po Nikolajově smrti, to bylo minulé léto, jsem rok neměla žádnýho chlapa. Ale ani těch šest měsíců, co byl zase doma, před jeho smrtí, jsme spolu nespali. Mohla bych říct, že to bylo kvůli té pistoli po polštářem, ale to nebyla úplně pravda. Jednou jsem ho v noci dlouho hladila, najednou začal hrozně vzlykat, až jsem si myslela, že... že už se nikdy neuklidní. Naposledy jsme spolu něco měli na Vánoce 1999.

Od té doby jsem uvadala. Vysychala. Pořád jsem si dělala palačinky s čokoládou. Ani Táňa už se na to nemohla koukat, a to jí pořád jenom sladký.

Néé, mami, už ne ty hnusný palačinky, říkala.

Před čtyřmi měsíci jsem byla na svém prvním večírku od Nikolajovy smrti. Zahradní oslava v nemocnici. Jsem lékařka interny na Sklifosovském institutu. Na večírku mi Alina, jedna lotyšská kamarádka, strčila do ruky číslo na Valentina.

Zkus ho, je fantastickéj, dotírala na mě.

Měla pravdu. Ještě tu noc jsem mu úplně opilá zavolala. Zeptal se mě, jestli to má v mém stavu vůbec smysl. Jestli to není škoda peněz.

Výzkum si žádá svoje oběti, deklamovala jsem, takže hurá do toho!

Valentin mě střízlivě a věcně vojel. Bylo to úžasný. Financoval si studium tím, že utěšoval vdovy. Za peníze. Celý měsíc jsem šukala, zavřený oči... a myslela přitom na Nikolaje. To bylo něco neuvěřitelného.

Když už jsem začala riskovat, že celá Nikolajova pozůstalost vyletí komínem, vyslyšela jsem naléhání Pjotra. Pjotr je ošetřovatel u nás v nemocnici. Je moc milej. To bylo před třemi měsíci. Bylo to prostě z rozumu. Kéž bych to jednou Táně mohla vysvětlit ...

Zura – Do Moskvy:

Nikdy jsem se tak nepotila jako v posledních třech měsících. Běhali jsme, skákali, plavali a šplhali. Proplazili jsme snad celou řeku. Každý den jsme dělali tisíc kliků, tisíc shybů a tisíc dřepů.

Naučila jsem se řídit džíp, motorku, nákladák i pancéřák. Dokážu vyhodit do vzduchu každéj ruskej tank, stačí, když kolem něj projdu dost blízko. Složím a zase rozložím za jednu minutu každéj samopal, jedno jestli AKA čtyřicet sedmičku nebo M šestnáctku. Vyrobím bombu z každýho materiálu – nitrotolueny, střelnýho prachu, z lihu, benzínu, umělý hmoty.

Jednoho večera přišli Movsar se Šamilem s plánem na „HOPД-OCT“.

Napochodujeme rovnou do Moskvy!, volal Movsar. S tím nikdo nepočítá. Budeme chtít po Putinovi, aby ukončil válku – stejně jako to tenkrát udělal Šamil s rukojmíma v Buďonovsku. Bude se na nás dívat celej svět!

Do Moskvy. Takže jsme jeli do Moskvy. Nejdřív jen osm lidí jako předsunutá jednotka. Čtyři muži a čtyři ženy. Sela a já jsme jeli s Movsarem a Sajdem, jeho pobočníkem, v džípu Grand Cherokee. Mowsar si koupil z tradice a taky z úcty stejný auto jako jeho strýc. Říkala jsem Movsarovi:

Je to hrozně riskantní, každej to auto přece zná!

V Moskvě je dva milióny aut. Zuro... Musíš důvěřovat Alláhovi, a přitom se na mě zase tak divně podíval.

Nejdřív připadal v úvahu ještě muzikál „42. ulice“. Ale dispozičně byla lepší budova divadla Na Dubrovce, ve který se hrál „HOPД-OCT“. A „HOPД-OCT“ je taky především první původní ruskej muzikál.

- Patrioticky se tam jasně zdůrazňuje ruská tyranie, říkal Movsar.

Šáhidka Kaira pro nás pronajala několik bytů v postranních uličkách kouske od u ulice Dubrovka. Odsud jsme začali připravovat akci.

Olga – noc předtím:

Na lístky jsem šetřila dlouho. Hodně dlouho. Pracuju jako účetní ve spediční firmě. Každý měsíc jsem dávala stranou nějaké peníze. Nejdřív jsem našetřila na lístek pro dcerku Máju. Je jí devět. Chce být tanečnice. Od loňské premiéry si hrozně přeje „HOPД-OCT“ vidět. Potom na lístek pro Ljudmilu, moji starší dceru, ale ta to rázně odmítla.

- Mami, vždyť je to přece totální kýč. A kromě toho se tam vychvaluje Stalina éra, řekla mi.

Je jí šestnáct a chodí na učiliště obor auomechanik.

- Ljudmilo, je to důležitý pro Májinu budoucnost, vysvětlovala jsem jí.

- Ale maminečko, kde to žiješ? volala a obracela oči v sloup.

Pak ještě na lístek pro Olega. Oba máme hrozně rádi muzikály. Viděli jsme v televizi snad všechny. Svět je v nich prostě takový bez problémů.

Koupila jsem teda jenom tři lístky. Jeden do dvanácté řady stál 3000 rublů.

Takže dohromady 9000 rublů. To je hodně peněz. Oleg a já přineseme měsíčně domů dohromady tak 22000. Měla jsem trochu výčitky svědomí, když jsem ty lístky na Puškinově náměstí kupovala. Ale bylo to hlavně kvůli Máje.

Vyskočila radostí metr vysoko, když ty lístky viděla, povídala jsem Olegovi.

Ale mami, tomu se přece říká "Sauté", opravovala mě Mája.

Večer předtím jsme seděli všichni čtyři u stolu v kuchyni, jedli pirožky a hráli karty. Když už byly děti v posteli, otevřeli jsme si ještě láhev vína a povídali si o jejich budoucnosti. A taky o tom, jak to mezi námi začalo. O tom se vždycky rádi bavíme. A pak jsme spolu šli do postele.

Tamara – noc předtím:

Nevěřím na náhody. Opravdu ne. Co se má stát, stane se. Někdy se osud rozhodne během pár vteřin. Je důležitý, na který straně člověk stojí. Už dlouho jsem na tu středu měla koupený tři lístky. Chtěla jsem vzít Táňu a svoji matku. Ale jeden kolega dostal chřipku a já se slyšela, jak říkám:

Dobrý, jasně, já tu noční vezmu za něj.

Proč to děláš? ptala jsem se sama sebe. Co tomu řekne Táňa? A máma? Chtěli jsme přece jít do divadla. Obě mě budou propichovat očima a říkat si: co to má zase za náladu?

Tím jsem se z toho vyvlíkla. Ocitla jsem se na druhý straně. Taky Pjotr o těch lístkách věděl, ale nic neříkal a jen mi připálil cigaretu. Zavolala jsem matce a řekla jsem jí, ať ty lístky zase prodá.

Večer předtím za mnou přišla Táňa do postele a řekla:

Mami, proč tu noční nevezal nějaký jiný doktor? Pořád děláš věci, který nechápu.

Jo, já vím, Táněčko, někdy je tvoje máma trochu bláznivá.

Zura – noc předtím:

Viděla jsem muzikál „HOPД-OCT“ pětkrát. Poprvé jsem brečela. Nikdy předtím jsem nebyla v divadle. Ani v „Dramatickém divadle“ v Grozném, ještě než ho rozbombardovali. Bylo to tak hezký, jak všichni tancovali a zpívali. A tolik kostýmů. A ta hudba... na konci dokonce přistálo na scénu letadlo. Musela jsem prostě znova a znova brečet. Až do mě Sela strčila, protože už na mě Movsar koukal.

Jak seš silná? zeptal se mě potom.

Ještě jsem nikdy nebyla v divadle, omlouvala jsme se.

Položil si ruku na prsa a řekl:

Musíš být silná.

Později v bytě vyprávěl o své tetě Chavě:

Chava byla první čečenská smětnice. Přijela s džípem plným trhavin k vojenskému velitelství v Alchan-Jurtu. Tam zastavila u ruských vojáků ze speciální jednotky OMON, usmívala se na ně a pak odpálila nálož. Bylo jí devatenáct. Zabili jí předtím bratra.

Noc před akcí jsem propadla panice. Sela mi říkala, ať se vzchopím. Ale já jsem jí vysvětlovala, že Rusové vezmou divadlo útokem a my všichni přitom zemřeme. Najednou se dlouze odmlčela a potom zašeptala:

Dostaneme se za to do ráje. Znova uvidíme svoje muže.

Potom řekla, ať po ní opakuju šahádu:

Není Boha kromě Alláha. A Muhammad je jeho prorok.

Není Boha kromě Alláha. A Muhammad je jeho prorok, opakovala jsem.

Dlouho jsme se modlili. Byla noc po úplňku. Potom jsme usnuly. Přitisknuté těsně k sobě. Obličej na obličej, ruku v ruce.

***** 2. dějství - RUKOJMÍ**

Olga – odchod:

Je to tady, velký den, středa, 23. října. Maja si oblékla bílé krajkované šaty a svoje taneční střevíčky.

Uženeš si smrt, říkám jí, vždyť už je říjen!

Maja něco zabručí a vezme si růžové gumáky, piškoty na balet si ale chce vzít určitě s sebou. Oleg jen krčí rameny. Nechám ji být. Představení začíná v 19:00. Jdeme k našemu moskviči a vyrážíme.

Koukni se do kaslíku, povídá mi Oleg.

V kaslíku leží malá krabička s bonbóny „Spartak“. Oleg je koupil jen pro tuhle příležitost. Je 18:15.

Zura - skladiště:

Odjíždíme s třemi dodávkami do skladiště jednoho šáhida blízko Novospaského mostu. Všechno je připravený. Nakládáme samopaly, pistole, municí, ruční granáty a 150 kilo trhavín. Obě velké bomby upevňujeme provazama na podlahu dodávky. Každá váží 40 kilo. Je nás 20 žen a 22 mužů. Venku prší. Sela mi říká, že si mě Movsar prohlíží dýl než ostatní ženský. Je 18:24.

Olga – déšť:

Divadlo Na Dubrovce se nachází ve stejnojmenném okrsku a je to bývalá továrna na kuličková ložiska. Jedeme dolů po Prospektu Míru. Potom na kruhovém objezdu směr jihovýchod. Děšť se leskne ve světlech aut a semaforů. Prší už dva dny. Od té doby, co ubývá měsíc. Oleg se na mě dívá. Myslíme oba na včerejší noc. Usmívá se. Je 18:32.

Tamara – noční služba:

Jedeme s Pjotrem v sanitce vždycky spolu. Projíždíme při našem prvním dnešním výjezdu kolem divadla Na Dubrovce, vidíme už davy lidí u vchodu. Bleďď modrej transparent s nápisem „HOPД-OCT“ a s obrázky racků je jasně osvětlenej. Na schodech stojí nějaká holčička. Má stejnou žlutou pláštěnku, jako má Táňa. Povzdychnu si. Pjotr zapíná rádio. Je 18:36.

Olga – Olžina ruka:

Jedeme po objezdu kolem osmnáctipatrových věžáků. Tolik oken, myslím si, a tolik osamělých lidí. Samé ženy bez mužů a muži bez žen. Já jsem měla štěstí. Oleg je dobrej chlap. Nepije, nemlátí nás, ochraňuje nás. Dávám si ruku na jeho koleno. Je 18:39.

Zura – samopal:

Naše komando se rozděluje – Sajd a 12 dalších šáhidů si bere na starost postranní vchod z ulice Mělnikova. Sela a já s Movsarem a zbytkem zaútočíme hlavním vchodem. My ženy máme černý čadory, jsou nám vidět jenom oči. Připevňujeme si na břicha opasky s trhavinou. Movsar opakuje, že žádná z nás neodpálí svou nálož bez jeho výslovného povelu. Předává mi samopal. Je 18:46.

Olga – Maja tancuje:

U šatny si Maja sundává svoje gumáky a bere si taneční piškoty. Šatnářka to vidí a říká:

- Ty chceš být tanečnice, co?

Maja září radostí a vykrouží přímo u šatny dvě piruety. Někdy je trochu rozpustilá. Dáváme do šatny kabáty a čepice. Oleg má tmavě šedý oblek, který nosí jen málokdy. Já modré večerní šaty se vzorkem. Zvoní podruhé. Jdeme dovnitř. Je 18:55.

Tamara – Pjotrova ruka:

Kousek před Novospaským mostem jedeme kolem nějakého skladu. U brány stojí dva muži v uniformě. Vypadají jako policajti. Mezi nimi stojí černej teriér s košíkem na tlamě. Jsme neklidná. Prší. Pjotr dává ruku na můj kvadriceps, teda na stehno. Většinou spolu spíme po noční, když je Táňa ve škole. Ale i s Pjotrem myslím na Nikolaje. Dávám mu ruku z mojí nohy. Je 18:58.

Olga – poslední zvonění:

Ještě rychle vybíhám ven, abych si koupila program. Když jdu zpátky, skoro zakopnu o nějakého mladíka v naší řadě. Zvoní potřetí. Je 19:00.

Zura – začátek představení:

Zvoní mobil. Pár lidí sahá po zbrani. Všichni jsem hrozně nervózní. Sajd podává mobil Movsarovi. Movsar poslouchá, přikyvuje a zavěsí:

Představení začalo přesně, řekne úplně klidně.

Sajd věší na zeď mapu s půdorysem divadla. Naposledy ještě všechno projedeme. Budu silná. Je 19:01.

Olga – dva kapitáni:

Muzikál „НОРД-ОСТ“ vychází z románu „Dva kapitáni“ od Veniamina Kaverina. Jde v něm o sirotka Saňu a kapitána Tatarinova, který byl zatčen v Ledovém moři při pátrání po severovýchodní plavební cestě. Saňa se jednoho dne vydá Tatarinova hledat, aby získal svou velkou lásku, kapitánovu neteř Káťu. Sám se tak stává kapitánem.

Zura – útok na Moskvu:

Tři dodávky a 42 šáhidů vyjíždí ze skladu. Černý teriér štěká. Je 20:48. Na cestu k divadlu potřebujeme přesně 12 minut. Už jsme to měřili mockrát. Sela a já se modlíme.

Vjíždíme na parkoviště a rovnou ke schodům u hlavního vchodu. Přestávka zrovna skončila. Vyskakujeme z dodávek. Srdce mi buší. Všichni se podívají na Movsara. Zvedá nad hlavu ruku s kalašnikovem.

To, co přijde, jsme nacvičovali dvěstěkrát. Jsme komando rychlého nasazení. Jsme mozek s dvačtyřiceti končetinami. Každý přesně ví, co má dělat a co mají dělat ostatní – a v jakém pořadí. Každý umí svoje pohyby i ze spánku. Každý zná svojí pozici i pozici protivníka. Každý ví, kdy, kde a po kom má postupovat.

Útočíme. Skleněnými dveřmi do foyer. Tohle už není žádný cvičení, teď je to doopravdy. Teď doprava, teď jistit, teď doleva, teď jistit. Fungujeme jako hodinky. Studený železo v ruce. Je to na dotek příjemný. Tentokrát jsme udeřili my. Tentokrát jsme rychlejší. Tentokrát jsme je zaskočili. Útočíme na Moskvu. Není Boha kromě Alláha – a my jsme jeho proroci. Na každého, kdo pracuje v divadle, míří samopal. Na čtyři ženy ve foyer, který prodávají občerstvení. Na oba chlápky z ochranky. Ty jsou ozbrojený.

Pistole na zem... Dělejte!

Tři šatnářky napravo, tři šatnářky nalevo. Ruce za hlavu! Jsem přímo vedle Movsara. Cítím ho. Tři uvaděčky napravo a nalevo.

Žádný strach, nic se vám nestane, když budete dělat, co říkáme!

Movsar na mě kejvne. Hezky voní. Dva chlápky v kabině, kde se ovládá světlo a zvuk. Tak, a máte to. Tak, teď máte strach vy.

Jsme tady. Jistíme dveře do sálu. Rovně se jde k jevišti. A potom přímo na scénu. Na monitoru běží taneční číslo „Piloti“. Dřív než skončí, je divadlo naše. Teď přichází naše představení. Teď jsme kapitáni my a přebíráme kabinu letadla.

Olga – rukojmí:

Na scéně zrovna probíhá taneční číslo „Piloti“. Osm vojáků zpívá a stepuje. Mají uniformy z druhé světové války.

Najednou přicházejí na jeviště muži v moderních maskáčích. Aha, říkám si, přesah do dnešní doby. Výstřel. Orchester jako když utne. Na scénu přivádějí zajatce. Taky mají současné kostýmy. To je ale rafinovaný! Oleg taky uznale pokyvuje hlavou. Jen Mája mě chytá za ruku.

Dobře to hrajou, říkám si. Přesně si na to pamatuju, protože jsem se později hrozně styděla, že jsem na to nepřišla dřív. Že je to všechno doopravdy. Všecko. Strašně doopravdy. Zaměstnanci divadla... A ochranka. Všichni si musejí sednou na okraj scény u orchestru. Pak zase výstřel do vzduchu. Pár žárovek na stropě se rozlítne. Vlastně jsem to pochopila až v tuhle chvíli.

U postranních dveří do sálu najednou všude stojí černě zahalené ženy. Mají kolem pasu trhavinu. Mají pistole. Deset vojáků na nás míří z jeviště samopaly. Mají na hlavách kukly s vystříženými dírami na oči a ústa. Čtyři muži táhnou do sálu dvě bomby velké jako bojler. Další jsou slyšet na chodbách a na balkóně. Potom přichází na scénu Movsar Barajev. Nevypadá, že by byl mrtvý. Má maskáče a na hlavě kuklu. Všechno ztichne. Jeho požadavek je jednoduchý stejně jako nemožný:

- Jestli Kreml nezačne během jednoho týdne stahovat svá vojska z Čečenska, vyhodíme se s celým divadlem po povětrí.

Teď prý Putin může světu ukázat, nakolik si cení svých občanů, prohlašuje.

- Rusové! Moji mudžahedíni jsou připraveni zemřít. Po pěti letech války byste měli vědět, že máme rádi víc smrt, než vy milujete život.

Pak odchází z jeviště. Oleg řekne, spíš pro sebe:

- Už zase Barajev, to je špatný znamení...

Tamara – vojenská mašinérie:

Slyším o tom v rádiu. Zrovna si dáváme cigaretu u 13. městský nemocnice. Okamžitě startujeme s třema sanitkama k divadlu. Jsem úplně propocená. Je to jen pár bloků. Zhluboka se nadechuju a vydechuju. Je zima, prší. Bije mi hrozně srdce. Policie uzavřela široký okolí divadla. Děkuju Bohu, že nás ušetřil tohodle kalichu hořkosti, že máma ty tři lístky prodala. Pjotr mi podává kapesník.

Všude modrý majáčky. Přijíždějí hasiči. Červenej kříž. Armáda. Dokonce tanky. Od krize s Jelcinem v roce 1993 jsem v Moskvě žádněj tank neviděla. Město je ve výjimečným stavu. Nemocnice se připravují na 850 zraněných, tolik je v divadle diváků. To je šílený.

Federální bezpečnostní služba FSB si zřizuje centrálu naproti divadlu. Objevují se první důstojníci speciálních jednotek: jednotka zvláštního nasazení FSB „Alfa“, speciální jednotka ministerstva vnitra „OMON“, protiteroristický jednotky „Vimpl“ a „Vítaz“, a elitní jednotka veteránů „Specnaz“. Všichni zaujímají svoje pozice. Bojová pohotovost. Pak je úplný ticho.

Naše sanitka stojí čumákem přímo u zátarasu. Zíráme na hlavní vchod. Zírají tam všichni. Jako v autokině, napadá mě. Vlastně všechno vypadá úplně normálně – až na tři špatně zaparkovaný dodávky. A osvětlený foyer divadla, kde není ani živáčka.

Přichází stále více lidí. Co se to tu děje? Kolik je tam lidí? Jak jsou tam už dlouho? Co chtějí? První rodinný příslušníci mě rozčíleně prosí o víc informací. Nevím ale víc než oni.

Alfa staví další zátaras. Kolemjdoucí překážejí policii a lékařský pomoci. Novináři jsou taky vykázzaný za druhej zátaras. Přesto je pořád klid. Neuvěřitelný ticho. Mrtvý ticho. Nějakej muž z FSB se představuje jako Šakrasov.

Pokud máte jakýkoliv problém, obraťte se nejdřív na mě, říká tak trochu přátelsky, jak je typický pro pracovníky tajných služeb.

Má každý oko jinak barevný. Nejistě se usmívám. Potom volám Táně. Vždycky když mám noční, spí u mámy v pokoji. Nikdo to nebere. Máma asi zase usnula u televize.

Olga – divadlo jako pevnost:

Žádný telefonáty! Zůstaňte na svých místech! Šetřete silami! Pokud máte problém, zvedněte ruku. Přejde za vámi šáhid a postará se o vás, volá nahlas nějaký muž z jeviště, zřejmě asistent Barajeva.

Hlídá nás sotva 20 sebevražedných atentátníků. Chodí tam a zpátky chodbičkou mezi dveřmi sálu a sedadly. Nebo se s pistolemi opírají o zeď a pozorují nás. A my pozorujeme je - nenápadně.

„Černé vdovy“. Tak se o sebevražedných atentátnicích píše v novinách. Manželky padlých čečenských rebelů. Většinou jsou mladé, tak mezi dvaceti a pětadvaceti.

Jak to asi vypadá, když někdo miluje smrt víc než život, ptám se sama sebe... když je někdo připravený zemřít... když už nemá co ztratit. Říkají, že stačí spojit dva dráty a vyletíme všichni do vzduchu. Věříme jim to.

Ženy věší na balkón, nad dveře a na kulisy černé látky s hesly. Je na nich: „Allahu Akbar – Alláh je veliký“. A „Není Boha kromě Alláha. A Mohammed je jeho prorokem.“

Dva Čečenci nesou doprostřed naší řady velkou bombu. Nalevo. Je tam pár volných míst. Kousek od nás. K náloži se postavila jedna z černých vdov. Druhou bombu táhnou na balkón. Opatrně připevňují na bomby kabely a připravují je k odpálení. Potom připravují další nálože. Dávají je na dveře, na kulisy, na sloupy, které podpírají balkón. Zaminovali celý sál.

Oleg mě bere za ruku. Mája sedí mezi námi a drží se nás. Je 23:30. Už bychom vlastně byli zpátky doma. Představení trvá normálně do půl jedenácté. Seděli bychom doma a koukali na noční zprávy. Možná bychom si dali láhev vína. Jako včera. Ale nic už není jako včera.

Chtěli jsme prostě jenom vidět muzikál, kde dobro zvítězí nad zlem. Muzikál se happy endem.

TRIALOG: ČTVRTEK 24. ŘÍJNA 2002:

Tamara: Je čtvrtek, 24. října 2002, 0:05. Rádio „Echo Moskvy“ – hlásíme se vám živě od divadla Na Dubrovce, kde jsou zadržováni rukojmí. Krátce před půlnocí začalo vyjednávání.

Zura: Movsar křičí do telefonu, že bude mluvit jen s politiky.

Tamara: Namísto policie požadují adekvátního partnera k vyjednávání.

Zura: Sajd jde na jeviště a ptá se, kdo je muslim.

Olga: Někteří se opatrně hlásí.

Zura: A kdo z vás je cizinec?

Olga: Asi 70 lidí zvedne ruku.

Tamara: Teploty se dnes v noci pohybují okolo bodu mrazu.

Zura: Všichni muslimové můžou vstát a jít dopředu.

Olga: Taky nějaký Gruzínek a několik dětí.

Tamara: Vane lehký vítr od jihozápadu.

Olga: Bude propuštěno celkem 30 rukojmí.

Tamara: Naši reportéři se i nadále hlásí živě od zátarasů. Pokud máte nějaké otázky či informace, zavolejte nám.

Zura: Sajd si zapisuje jména cizinců.

Tamara: Rádio "Echo Moskvy". Telefon: 095-202-92-29.

Olga: Myslíme s Olegem na jedno – jak dostat Máju ven.

Tamara: FSB posílá 30 rukojmí do blízké tělocvičny, kde čekají jejich rodiny. Pak si berou jednoho po druhém k výslechu.

Olga: Včera to všechno bylo jen... v televizi. A dneska je to doopravdy.

Tamara: Z ničeho nic se u hlavního vchodu do divadla objevuje nějaká mladá žena. Nikdo neví, jak se mohla dostat přes zátarasy.

Olga: Vždycky jsem si myslela, že se mě to netýká, že je to všechno daleko od nás. Že o tom všem přece rozhodují politici.

Tamara: FSB a policie na ni volají, aby šla zpátky, ale nereaguje. Vyskakují z auta. Jdu dopředu až k zátarasu.

Olga: A vždycky jsme si mysleli, že tady v Moskvě jsme v bezpečí.

Tamara: Žena vypadá dezorientovaně a pletou se jí nohy.

Olga: Vždyť je to hlavní město! Člověk přece musí být ve svém hlavním městě v bezpečí. Putin vždycky říkal, že chce bezpečné hlavní město.

Tamara: Otevírá prosklený dveře a vchází do prázdného foyer. Potom nám mizí z dohledu.

Zura: Movsar a Sajd se domlouvají, jestli mají pustit cizince. Konec konců nemají s naší válkou nic společného.

Olga: Najednou vstupuje do sálu nějaká žena. Trochu se potácí. Nikdo neví, kde se tu vzala.

Zura: Jsme z ní úplně mimo. Je jí tak pětadvacet. Vylejzá k Movsarovi na jeviště.

Olga: Co to tady děláte? volá na nás. Copak nevidíte, že je to klaun?

Zura: Ukazuje na Movsara.

Tamara: V kapse pláště mi začíná vibrovat mobil.

Olga: Jsou to všechno jenom klauni. Proč se neseberete a nejdete domů?! Připomíná mi jednu kamarádku ze školy.

Tamara: Číslo mobilu mý mámy. To je teda vtipný.

Zura: Movsar je úplně zmatenej. Nikdo nepočítal s tím, že by nám najednou přišla takováhle návštěva.

Olga: Všichni si myslíme - jasně, má pravdu, jdeme domů, ale nikdo si netroufne odpovědět. Mlčíme jako hrob.

Tamara: Zvedám to. Nic neslyším. Najednou nějaký vzdálený hlas, kterej nepatří mámě.

Zura: Tak ji sakra zastřelte, volá Risvan z balkónu.

Olga: Nechte jí zase odejít, je opilá, zavolám z ničeho nic a cítím, jak mě Oleg silněji mačká ruku.

Tamara: Mami, můžeš si tu televizi dát trochu potichu?

Zura: Podle šaríji je za alkohol 40 ran holí! volá Risvan.

Olga: Nech toho, povídá Oleg. Nemíchej se do toho. Mája se na mě se zájmem podívá.

Tamara: Mami?

Zura: Všechny vás zastřeje, volá ženská. Jednoho po druhym. Posílá jí FSB, křičí Risvan. Chce nás tady špehovat!

Olga: Tak ji jednoduše pusťte ven, křičím, i když mě Oleg varuje.

Zura: Ta je ale odvážná, ta žena v modrých šatech, povídám si. Ale proč se jí zastává?

Tamara: Najednou slyším někoho potichu fňukat. V tu samou chvíli mi to dochází: To je Táňa! A už chápu, kde je.

Zura: Dadaš zacpává opilý ženě ústa, ona se brání. Movsar něco domlouvá se Sajdem.

Olga: Tři řady přede mnou vidím nějakou holčičku, jak přikrčená telefonuje. Je jí tak sedm. Ale my přece telefonovat nesmíme.

Tamara: Táňo, teď musíš být hrozně statečná. Už to nebude dlouho trvat. Je s tebou babička Edita? Ano? Dobře. Už jsem jen kousek od vás, ano? Už jsem tady. Stojím tady venku se sanitkou, přímo u vchodu. Zkusím vás dostat ven. Zkusím všechno, Táněčko, všechno, všecičko. Řekni to i babičce. Dostanu vás ven.

Olga: Teď přestala telefonovat. Má hnědé tričko s nápisem „Riga“.

Zura: Movsar dává Dadašovi znamení.

Tamara: Otáčím se na Pjotra. Je mi horko. Sedí na sedadle spolujezdce a tázavě se na mě kouká. Ty seš tak pomalej, myslím si. Nikolaj byl prostě mnohem rychlejší. Otáčím se zase zpátky.

Olga: Sundejte si masky ukažte se, volá žena. Ukažte se!

Zura: Dadaš jí táhne ze scény k nouzovému východu uprostřed sálu.

Tamara: Otevírají se dveře nějakýho postranního vchodu. Někdo vystrčil tu ženskou ven. Potácí se a hledá rovnováhu. Nikdo ani nedýchá.

Olga: Z našeho místa je vidět, jak žena stojí venku. A taky vidíme majáčky, zátarasy, vojáky.

Tamara: Šakrasov volá, ať jde k němu. Jde pár kroků jeho směrem. Pak se zase otočí.

Zura: Nejdřív to vypadá, že jí Dadaš jenom vystrčil ven. Ale teď zvedá ka-lašnikov.

Tamara: Vidím hlediště s červenýma sedačkama a rukojmí. A vidím, jak něja-kej maskovanej člověk zvedá samopal.

Olga: Obracím Máju k sobě.

Zura: Dadaši!

Tamara: Míří.

Olga: Májin obličej na moje prsa. Zavřít oči.

Zura: Ne, to ne!

Tamara: A střílí.

Olga: Slyším tři výstřely.

Zura: Sela mě dloube do boku.

Tamara: Žena se svalí a zůstane ležet. Šakrasov rychle zdvihá ruce, aby hlavně nikdo nestřílel.

Olga: Odteď už je to všem jasný - tohle není žádná televize.

Tamara: Před divadlem nastalo hrobový ticho. Tohle není žádný autokino.

Olga: Všichni se třeseme, až se chvěje celá řada sedadel.

Zura: Dadaš zase zavírá dveře a říká: Rozkaz proveden. Pak si všimne, že na něj zírá přes 800 lidí.

Olga: Pořád tisknu Máju k sobě.

Tamara: Všichni jsou v šoku.

Zura: Dadaš se rozpačitě šklebí. Když v Grozném vyhodíme do vzduchu ruskej tank, tak normálně všichni tleskají. Jenomže jsme v Moskvě.

Tamara: Tak tady leží první mrtvej člověk.

Zura: Možná to byla chyba. I Sela je zaražená. Možná jsme teď zabili prv-ního nevinnýho člověka.

Tamara: Ne, počkat! Vždyť se ještě hýbe! Je to tak padesát metrů. Beru svůj kuffík a chci vyběhnout, ale vojáci mě zadržej.

Zura: Movsar kývne na Dadaše, ať jde k němu, a řekne rukojmím: Zůstaňte v klidu na svých místech!

Olga: Jako v letadle, říkám si. Tam musí člověk taky zůstat sedět, když když hrozí nějaké nebezpečí.

Tamara: Musíme jí přenést sem! Ještě žije! Ještě se hýbe!

Olga: Vždycky jsem si myslela, jak je to od nás daleko.

Tamara: Tak najděte někoho, kdo o tom rozhoduje, dělejte!

Olga: Čečensko je přece 2000 kilometrů daleko.

Tamara: Přichází Pjotr. Taky moc nespěchá. Povídá: Nech to bejt, Tamaro.

Olga: A najednou ty rebelové stojíš přímo před tebou.

Tamara: Přichází Šakrasov: je to moc nebezpečné, rozhoduje. Prosím zůstaňte za zátarasem.

Olga: A dívají se ti přímo do obličeje.

Tamara: Nevím, jaká barva jeho očí je lepší pro ránu pěstí.

Olga: Jak se sem vlastně dostali? Přešli normálně jen tak přes hraniční kontrolu? Se všemi těmi zbraněmi? Jen tak si napochodovali do divadla? Pořád si všichni myslí, že jsou v bezpečí: ve svém domě, v metru, v nákupním centru nebo u McDonalda. Ale je to velký omyl.

Olga: Oleg mi nenápadně ukazuje Ljudmilinu esemesku. SMS ve 22:16. „Mami! Tati! Májo! Zrovna jsem to viděla v televizi! Vůbec to nechápu. Prosím, prosím, dejte mi nějaký znamení!“ a SMS ve 23:31: „Jsem před divadlem. Budu tady, dokud se nedostanete ven!“ - Otírám si rtěnku. Je 1:30.

Zura: Je 4:00. Sela mě střídá na hlídce. Movsar telefonuje. Kaira pořád hlídá bombu uprostřed dvanáctý řady. Dadaš hlídkuje venku. Trochu si zdřímnu.

Olga: Mája mě budí. Je 7:15. Má hlad. Dávám jí poslední bonbón. Nikdo neví, kdy zase dostaneme něco k jídlu.

Zura: Je 12:00. Putin mluví v televizi. Za obsazení divadla jsou podle něj zodpovědný zahraniční teroristický centrály.

Tamara: Odklidili mrtvolu zastřelený ženy. Zjistilo se, že bydlela kousek od divadla. Prý se pohádala s matkou a chtěla se nabídnout jako náhrada za někoho z rukojmích. Je 16:00.

Olga – orchestřiště:

Je 19:00. Nálada se zhoršila. Sedíme už 24 hodin na svých místech. Máju bolí žaludek z hladu. Dostáváme jen vodu a bonbóny z divadelního bufetu. Černé vdovy tvrdí, že jíst nemusíme, protože ony se taky postí.

Už nemůžu dál sedět. Všechno mě bolí. Nesmíme ale vůbec chodit. Můžeme jen vstát, když o to požádáme jednu z těch žen. Nemůžeme jít ani na záchod.

Používejte orchestřiště, říká Barajev.

Je to ponižující. Nejdřív čekám dlouhou frontu před první řadou. Potom jdu po schodech dolů a ... vykonám svou potřebu. Muži jdou nalevo, ženy napravo. Všichni mě můžou vidět a... slyšet. Diváci ve frontě stejně jako Čečenci na jevišti. Už neexistuje žádná intimita. Zápach se nedá vydržet. Lidem v první řadě teče pot po obličejích. Ještě že jsem nekoupila lístky víc dopředu, říkám si.

Pijeme s Olegem co možná nejmíň, abychom nemuseli chodit tam dolů. Mája má na nohou jenom baletní piškotky. Když musí jít potřetí, už nikde není suché místo. Orchestřiště se proměnilo na suchý záchod. Nějaká dívka v první řadě půjčuje Máje pevné boty.

Večer od nás odvádějí rukojmí ze zahraničí. A odvádějí děti od rodičů. Mája musí s dalšími třiceti dalšími na balkón. Některé děti včetně jí se třesou a pláčou. Oleg ji trochu uklidňuje a dává jí náš mobil. Co bych si jen bez Olega počala, myslím si. Naštěstí je Mája z našeho místa vidět. Sedí vedle té dívky, co má tričko s nápisem „Riga“. Pořád na Máju posunkuju a mávám.

DIALOG - Zura & Olga (1):

Zura: Vaše dcera se má tam nahoře dobře. Věřte mi.

Olga: Není zvyklá být sama.

Zura: Není sama. Stojí při ní Alláh.

Olga: Právě. Je nějak moc blízko nebi.

Zura: Proč jste se zastávala tý opilý ženy?

Olga: Nevěděla, co dělá.

Zura: Byla opilá. To je harám.

Olga: To je co?

Zura: Špatný, zakázaný – harám.

Olga: A to je důvod ji zastřelit?

Tamara – ruka Tamary:

Sedíme s Pjotrem s několika lékaři v polní kuchyni. Rozdávají tam pohankovou kaši. Nemůžu do sebe nic dostat. Kouřím už čtvrtou krabičku. Už máme pohotovost přes 24 hodin.

Přichází Šakrasov. Barajev souhlasí s tím, abysme ošetřili rukojmí. Dovnitř půjde i Leonid Rošal, vedoucí lékařského ústavu pro mimořádné události. A novináři z televize NTW. Rošal hledá ještě jednoho asistenta.

Byla by to velká šance dostat se do televize, vtipkuje Šakrasov.

U našeho stolu sedí čtyři lékaři. Já jsem jediná ženská. Myslím na Táňu. Na mámu. Všichni přemýšlejí. Pak zvedám ruku.

- Tak dobře, já jdu do toho, slyším se říkat. Pjotr sebou trhne. Všichni se tváří rozčileně, jeden doktor jako by se mu ulevilo.

Šakrasov se ptá, jestli jsem už někdy byla u humanitární organizace Lékaři bez hranic. Vrtím hlavou. Jestli mám zkušenosti z krizových oblastí, Afghánistán, Kavkaz. Jestli jsem už někdy pracovala pro FSB. A nejsem náhodou muslimka? Nebo snad Čečenka? Na všechno vrtím hlavou.

- Řekněte mi jediný důvod, proč bych tam měl poslat zrovna vás.

- Jsem ženská. Jsem Lotyška. A přihlásila jsem se jako první.

Zase se šklebí. Dívám se mu do obou očí a sypu ze sebe:

- Už jsme jedenáct let nezávislí. Moje teta spolupracovala na lotyšský ústavě. Ta byla předlohou pro čečenskou. Takže pro tu, kterou nechcete uznat.

Dávejte si pozor na to, co říkáte, bručí Šakrasov a věší mi na plášť plastickou kartičku FSB. Takže můžu dovnitř.

TRIALOG: PÁTEK, 25. ŘÍJNA 2002:

Olga: Je pátek, 25. října 2002, 1:37.

Tamara: Leonid Rošal je starej mazák. Má na pravý tváři velkou jaterní skvrnu. Je sympatickej.

Olga: Když slyšíme, že přijde Rošal, Trochu si oddechne. Není jenom šéf lékařského ústavu pro mimořádné události, ale je taky dětský lékař a zástupce Červeného kříže. Často je vidět v televizi.

Zura: Movsar tvrdí, že je Rošal spolehlivej. Taky už pracoval v Čečensku. Máme s Dadašem ve foyer vyzvednout Rošala, jeho asistentku a nějaký novináře.

Tamara: Bereme s sebou tři bedny léků. Třesou se mi kolena. Táňa mi poslala textovku, že je na balkóně. Odepisuju jí, ať dělá, že se vůbec neznáme.

Olga: Od té doby, co je Maja na balkóně, vypadá Oleg vyčerpaně. Opustil ho jeho bojový duch. Že prý bude víc sportovat, až se odsud dostane.

Zura: Stojíme s Dadašem ve foyer. Venku se to hemží ruskými vojáky. Kolik hledáčků teď asi v tuhle chvíli míří na moje čelo? A na prsa a na oči?

Tamara: Novináři s kamerou jdou za náma a už něco natáčejí. Cesta od zá-
tarasů ke skleněným dveřím do foyer je jako věčnost.

Zura: Stačí zmáčknout spoušť.

Tamara: Vyzvedávají nás dva ozbrojený Čečenci. Ona má na sobě černej
čador, on má přes hlavu černou kuklu.

Zura: Dadaš si nechává otevřít kufříky a bedny s léky. Dává mi znamení.
Všechny mám pod kontrolou.

Tamara: Žena má kolem pasu výbušninu. Čečenec začíná všechny prohle-
dávat kvůli zbraním. Nejdřív Rošala, pak oba novináře.

Zura: Když je Dadaš hotovej, prohledávám doktorku. Chvilku se navzájem
díváme do očí.

Tamara: V jejím pohledu je nedůvěra. Stopy zármutku.

Zura: Má v očích strach. Je čistá.

Tamara: Vedou nás chodbami a po schodech do sálu.

Olga: Když se objevili v sále, všechno naráz ztichlo.

Tamara: Vzduch je zatuchlej, teplej, bez kyslíku. Některý rukojmí spí, jiný se
na nás dívají. Smrděj tu fekálie.

Olga: Deprimované ticho. Jako v nějakém bunkru nebo krytu.

Tamara: Sedí tady 700 lidí a my je máme vyšetřit. Vidíme před sebou směsici
naděje a zoufalství.

Zura: Novinář s kameramanem se ptají na Movsara. Dávám pokyn Sele.
Chtějí udělat interview.

Tamara: Vidím mámu, jak spí v devátý řadě. Místo vedle ní je prázdný.

Zura: Doktorka se ptá, kde jsou děti. Dadaš ukazuje zbraní nahoru.

Tamara: Rošal mi povídá, že se chce nejdřív podívat na děti.

Zura: Risvan volá na Dadaše, ať zkontroluje, jestli je kamera vypnutá. Má
se natáčet jen na vyzvání. Dadaš si nechává vysvětlit, jak kamera
funguje.

Tamara: Vemte mě s sebou nahoru, šeptám Rošalovi, ale neslyší mě. Navr-
huje mi, abych začala tady dole.

Olga: Pokyvují na Máju. Se zájmem se svojí sousedkou pozorují, co se
dole děje.

Zura: Sela říká, že Movsar chce interview natočit v kuchyni.

Tamara: Asi jste mi nerozuměl, opakuju, chci jít nahoru.

Olga: Doktorka ukazuje nahoru, tam, kde sedí Mája. Asi se nemůžou s
Rošalem na něčem dohodnout.

Tamara: Prosím vás, támhle naproti sedí moje matka. A na balkóně moje dce-
ra. Chci jim jen oběma něco říct. Víím, že je to proti pravidlům. Víím,
že se mnou cloumaj emoce, ale seru na to. Jsou to ty nejdůležitější

lidi, co na světě mám. A jestli teď nepůjdem nahoru, tak tady udělám takovej virvál, že už se odsud nikdy nedostanem.

Zura: Nějaký problém?

Tamara: Rošalovi ztvrdou rysy. Ale má dost zkušeností a umí rychle reagovat. Povídá Čečence, že chceme nejdřív oba prohlídnout děti.

Zura: Sela s Dadašem si berou na starost novináře. Já vedu oba doktory na balkón.

Tamara: Když jsme na balkóně, nasadím nepřístupnej výraz. Táňa mě nesmí v žádnym případě prozradit. Naše oči se hned potkávají. Sedí vedle nějaký trochu starší holčičky v bílých šatech. Potlačuje úsměv. Potom už nehne ani brvou.

Zura: Rošal a jeho asistentka vyšetřují 30 dětí.

Tamara: Někteří děti jsou hrozně vyděšený. Rošal je rozesmívá.

Zura: Dvě mají epilepsii a dostávají uklidňující prostředky.

Tamara: Proč je nenecháte odejít?

Zura: Za válku sicenemůžou, ale to naše děti taky nemohly.

Tamara: Čečenka sleduje každej náš pohyb, stojí nám pořád za zády. Než začnu ošetřovat Táňu, ptám se jí jako ostatních, jak se jmenuje.

Zura: Dívka chvíli váhá, podívá se na mě, a pak řekne doktorce svoje jméno.

Tamara: Musím se usmát, když na Táně vidím tričko s nápisem „Riga“, který si včera vzala. Obě jsme se tam narodily.

Zura: Měří jí krevní puls, tlak a dívá se jí do krku.

Tamara: Má trochu teplotu, ale to je normální. Děti tak odbourávají stres. Na rozlučku na ní mrknu a pevně jí stisknu ruku. Když se mě pozdějc Rošal ptá, který že dítě vlastně byla moje dcera, tak vím, že jsme se neprozradily.

DIALOG - Olga & Tamara (1):

Olga: Prohlídli jste i moji dceru? Jak jí je?

Tamara: A jak vypadá?

Olga: Má takový bílý šatičky a šlapky na balet.

Tamara: Ano.

Olga: Sedí vedle holčičky s hnědým tričkem.

Tamara: Obě jsem prohlídla, jsou v pořádku. Odkud se vlastně znají?

Olga: Z fronty pod jevištěm.

Tamara: A s kým je tady ta druhá holka?

Olga: S babičkou. Táhle vepředu ta dáma v hnědém pleteném svetru. Snad se k ní taky dostanete.

Tamara: Jo, to jsem stejně chtěla. – Jste tady jenom s dcerou?
Olga: Ne, je tu i můj manžel. Stojí frontu na vodu.
Tamara: Kterej to je?
Olga: Támhle ten v tmavě šedém obleku. Jedna, dva, tři, čtyři... pátý od konce.
Tamara: Ten trochu silnější?
Olga: Jo, rád se dobře nají. – A co váš manžel?
Tamara: Já jsem vdova.
Olga: Aha, to je mi líto...
Tamara: Tak to jsem tady v dobrý společnosti.

DIALOG - Tamara & Zura (1):

Tamara: Nebolí vás nic?
Zura: Nic nepotřebuju.
Tamara: Máte zrovna půst?
Zura: Všichni pijeme jenom vodu.
Tamara: No, a představovala jste si to předtím takhle?
Zura: Voda chutná všude stejně.

Olga: 9:00. Útočníci vyjednali, že propustí všechny cizince, když si pro ně přijde příslušný velvyslanec. Ale nikdo se v danou hodinu neukázal.
Zura: 13:40. Na Rudym náměstí demonstruje asi sto lidí proti čečenský válce. Rodiny a přátelé rukojmích tak podpořili jednu z našich podmínek.
Olga: 15:30. Znovu přichází doktor Rošal. Má s sebou novinářku Annu Politkovskou, jedinou prostřednici, kterou útočníci uznali. Přináší další balíčky s léky.
Tamara: 17:15. FSB oznamuje, že Barajev stanovil jako ultimátum na stažení ruských vojsk „sobotu, 6 hodin ráno“, jinak začne popravovat první rukojmí. Nikdo neví, jestli je to pravda, nebo ne.
Olga: 18:10. Po dalších jednáních nám může novinářka Anna Politkovská přinést taky další jídlo a pití.
Tamara: 18:50. Ministerstvo tisku zakázalo vysílání televizní stanici „Moskovia“. Taky má být odpojená rozhlasová stanice „Echo Moskvy“. Podle mediálního zákona je zakázaný pouštět ke slovu teroristy.

Zura: 20:00. Movsar poprvý oznamuje, že je připravený jednat s vládou. Do divadla přijíždějí bývalý ruský premiér Primakov, bývalý prezident Inguška Aušev a vyslanec čečenský dumy Aslachanov. Nemůžou se na ničem dohodnout.

Tamara: 22:48. Zastupující šéf FSB Komogorov přijímá zahraniční kolegy různých tajných a bezpečnostních služeb. Přijeli i z Německa.

Olga – předzvěst:

Ten mladík v naší řadě mi byl podezřelý už předevcírem před začátkem představení. Posadil se třeba tak, aby kolem něho nikdo nemohl projít. Tvářil se hrozně překvapeně, že musí pořád vstávat.

Je nějaký roztržitý, takový nervózní. Občas se z ničeho nic někam otočí, jako by na něj někdo zavolaal. Potom se zase uzavře do sebe a hodinu pozoruje svoji ruku. Neklidně spí a dvakrát se vzbudil s potlačovaným křikem. Je jasné, že jsou všichni unavení a vyčerpaní, ale on stárne přímo před očima. Každou hodinu má voskovější obličej a má větší kruhy pod očima. Ani už nevnímá, že si třeba několik minut hryže do prstu. Sedí dvě místa vedle Olega a pomalu ho začíná znezvózňovat. A to Olega jen tak něco nerozhodí.

Když krátce před půlnocí vystoupí na jeviště Barajev a zase nadává na Rusy, že se s nimi nedá jednat, tak se to stane.

Zura – zkrat:

Zničehonic ten černovlasej kudrnatěj kluk v červenym svetru vyskočí. Už ho sleduju pěkně dlouho. Vypadá dost labilně.

Protlačuje se kolem tý ženský v modrých šatech. Málem přes ní padá, zavravorá i nad jejím manželem. Chce se vrhnout na Kairu, která v řadě hlídá bombu.

- Já už nemůžu, prosím, já už nemůžu. Vyhodte to už konečně všechno do vzduchu, křičí.

Chce odpálit bombu, ale Dadaš okamžitě zvedá zbraň a střílí. Jednou, dvakrát, třikrát.

Olga – průstřel:

Mladík skončí napůl vedle mě, napůl na mě. Je hrobové ticho. Cítím jeho krev na svém obličejí. Sténá. Čečenka vedle velké bomby mu dává ránu pistolí do týla. Ochabne mu tělo. Oleg se na mě zděšeně dívá.

Neboj, to je jeho krev, povídám a otírám si obličej.

Ale Oleg prudce hýbá hlavou. Ptám se sama sebe, jestli není v šoku. Ptám se sama sebe, jestli mě zeshora vidí Májka.

Nemá někdo šátek nebo šálu?! volá Oleg.

Asi je opravdu v šoku. Teprve když se mě dotkne, cítím to taky. Jak to? No jo, fakt. To není jenom jeho krev. Nad pravým prsem se mi dělá malý krvavý flek. Pomalu se zvětšuje. Moje krásný šaty, říkám si. A Oleg pořád dokola opakuje:

- Olgo... Olgo... Olgo...

Zura – sanitka:

Odstrkuju Kairu a prohlížím zranění. Říkám tý ženě, že nemá zasažený plíce, ale nejsem si jistá, jestli je to pravda. Je to průstřel. Taky Movsar prohlíží oba zraněný.

Mělo by být jasné, že to nebyla naše chyba, rozhoduje.

Volá na Dadaše, ať přinese z kuchyňky dezinfekci a obvazy. A Sajd má zavolat ven, že potřebujeme dvě sanitky. Zraněná žena prosí Movsara, aby s ní nechal jít dceru a manžela. Movsar se obrací na muže:

Sloužil jste u armády? ptá se Movsar.

Muž kroutí hlavou.

Všichni mí lidé už ztratili rodiny, vysvětluje.

Ještě se za ženu přimlouvám, ale Movsar se nedá obměkčit.

Tak tady taky zůstanu, říká žena a zadrápne se do sedadla.

Tamara – záchrana:

Žena je v šoku a utápí se v slzách. Na dobrém operačním sále jí ale zachrání život. Vysvětluju jí, že když tady zůstane, vykrvácí.

Její manžel a Čečenka jí domlouvají. Žena najednou povoluje. Spíš ale z vyčerpání než z přesvědčení. Dostáváme ven i zasaženého muže v černém svetr. Jeho šance na přežití se ale zdají být minimální.

Venku oba předávám kolegovi ze Sklifosovského institutu, kterež mě do teď ignoroval. Ale od té doby, co je moje jméno slyšet na NTW a na Echu Moskvy, se všichni můžou přetřhnout.

Dobrá práce, paní kolegyně, říká mi vtíravě.

Šakrasov stojí vedle nás a usmívá se na mě. Ještě než zavřu dveře sanitky, zkouším ještě tu ženu, jejíž dcera tam vevnitř čeká vedle mojí na vysvobození, uklidnit.

DIALOG: Olga & Tamara (2):

Olga: Nerozloučila jsem se s Májou!
Tamara: Má se dobře. Tam nahoře na balkóně je víc v bezpečí.
Olga: Už ji nikdy nevidím, nikdy!
Tamara: Prosím uklidněte se.
Olga: A Olega už taky nikdy nevidím!
Tamara: Prosím vás, nesmíte se hýbat.
Olga: Nechci se stát vdovou jako ty ostatní vevnitř!
Tamara: To nechce nikdo. – Musíte teď hlavně myslet na sebe.
Olga: Vemte si oba na starost! Jdete přece zase zpátky dovnitř!
Tamara: To záleží na dalším vyjednávání.
Olga: Řekněte oběma... Řekněte jim...
Tamara: Nebojte se, všechno jim budete moct říct sama...

Olga – SOBOTA, 26. ŘÍJNA 2002:

Je to štěstí, že ležím v téhle sanitce? Že projíždím koridorem a skrz ty davy všech lidí, kteří už třeba nikdy nevidí svoje příbuzné? Nevím, jestli si mám přát, abych to přežila. Protože nevím, jestli to vevnitř přežijí oni. Ptám se sebe sama, jestli tady někde stojí taky Ljudmila. Když se naposledy dívám na hodinky, je 0:52, sobota, 26. října 2002. Pak ztrácím vědomí.

Zura – civilní oblečení:

Movsar na mě kývne, ať s ním jdu do jedné vedlejší místnosti. Na podlaze leží velká sportovní taška. Otevírá zip. V tašce je oblečení: džíny, trička, lehký kabáty, blůza. Nechápu to.

Pro případ, kdyby něco nevyšlo, říká a dívá se, jak zareaguju.

Trochu odhrne oblečení – leží pod ním několik časovejch rozbušek.

Ty se odsud chceš vypařit? ... myslela jsem, že tu zůstaneme, až do konce. Je to přece naše poslání! Za nezávislost, za Alláha.

Bere mi ruku a zvedá si ji k ústům. Během polibku se na mě dívá. Ruku neodtahuju. Z Movsara je cejtit tvrdost.

A... a co Sela, ptám se zmateně.

Žen se to netýká. Jenom těch, co jsou důležitý, jenom mužů, chápeš? Vezmeme pár rukojmích a probijeme se ven. Risvan a Dadaš tady 2 měsíce pracovali, když se divadlo stavělo. Je tady nějaký tunel.

Z Movsara je cejtit 54 hodin starej pot.

- A proč zrovna já? ptám se.

Jsi... jako Chava, povídá, a teď jdi zase na svůj místo.

Nemám sílu mu odporovat. Podřizuju se. Jsem slabá.

Tamara – pohotovost:

Šakrasov říká, že máme být v pohotovosti. Zapaluju si cigaretu. Pjotr spí na sedadle spolujezdce. Z pusy mu visí slina. Ladím „Echo Moskvy“. Zrovna v pravou chvíli. Na příjmu je nějaká rukojmí, volá z mobilu a z jejího hlasu je slyšet panika.

- Co... co to tady je?, volá, něco tu smrdí, jako když se něco pálí! Je to ... něco tady syčí. Šedej oblak dýmu! Chtějí ... chtějí nás tady otrávit plynem. Prosím vás, už nás odsud dostaňte ven! Už to začalo bouchat! ... vyletíme do vzduchu... ne... slyším výstřely.

Vypínám rádio a poslouchám. Teď taky slyším výstřely. Prej "být v pohotovosti". To je ale hajzl.

Zura – plyn:

Vzduchovejma šachtama sem vniká nějaký plyn a my chápeme, že celý to vyjednávání bylo jen předstíraný. Nikdo válku ukončit nechce. Nikdo nechce naši autonomii. Všichni vyjednávající, co sem přišli, hráli jenom o čas. Některý úmyslně, některý nevědomky. I ten telefonát Kazanceva, vládního zmocněnce pro Česko, byl jenom finta.

Rozrážíme dveře na chodby. Střelíme do oken, aby se dovnitř dostal vzduch. Ale plyn je těžší než vzduch a nehejbe se. Nikdo z nás neví, co má dělat. Je to chvíle na poslední modlitbu? Odpálíme teď na sobě nálož? Nebo ty bomby?

Movsar volá Sajda, Dadaše, Risvana a pár dalších mužů k sobě. Moje jméno ale nevolá. Stojí u předních dveří do sálu. První řada vpravo. V ruce sportovní tašku. Muži kolem něho probíhají ven. Hází jim plynové masky. Já stojím v šesté řadě vlevo. Koukám se na Movsara: co se to se mnou děje? Vem mě s sebou! Nechci tady umřít! V tu chvíli se na mě podívá. Jako by mě slyšel.

Pak zatne pěst k nebi a zavolá:

Toto je vaše brána do ráje! Alláh vám podává ruku!

Potřebuju jenom chvíli, abych to pochopila. Chce tady nechat nás, ženy. Opravdu nás chce obětovat. Všechny nás jen zneužil. Ne, veliteli, tak jednoduchý to nebude. Zvedám svého makarova a mířím na něj.

Tos nečekal. Ano, jedna z tvých smrtiček se obrátila proti tobě. Tak krátce před smrtí nejde ani o Alláha, ani o články víry. Jde jenom o osobní věci. O zradu a o pomstu.

Žádná z žen mi v tom nebrání. Ano, jsem silná – jako Chava. Střelím. Movsar zkoprněl. Narodili jsem se přece oba v Alchan-Kale. Netrefila jsem ho. Nestřelil po mně. Utíká pryč.

Mhouřím oči. Začínám všechno vidět dvakrát. Bojím se, že kvůli plynu dlouho nevydržím. Rukojmí se zhroutili do svých červených sedadel. Hlavy jim spadly do záklonu nebo na stranu. Sedadla mi začínají tancovat před očima. Musím se držet. Dech se mi zpomaluje.

Všichni spí. Šáhidové, rukojmí, děti na balkóně. Táhle je Sela, pistole jí upadla na zem. Tady je Kaira, vedle velký bomby. Co kdyby někdo z rukojmích našel zbraň a začal na mě střílet! Musím se rozhlídnout. Rozhlídni se, Zuro! Drž se pevně. Stůj zpřímá!

Musí bejt nějaký východisko. Za pár minut Rusové zaútočí. Nejdřív zastřelí všechny šáhidy. Musím odsud, dokud ještě vnímám. Všichni tady začínají chrápat.

Ale to snad ne. Kdo to je? Táhle na druhý straně. Ta ženská. Ne. Ta ženská, která ... která zkouší vstát. Jak to, že na ni ten plyn nepůsobí? Tak moment. Jak to, že na nás dvě ten plyn ještě nepůsobí?

Jdu za ní, ale jde to jen pomalu. Musím být rychlejší než ona. Teď. Teď mě uviděla. Zdvihám ruku se zbraní, taky moc pomalu. Mířím na ni, jdu dál. Teď stojí zpřímá, řada šestnáct, uprostřed. Sakra, je to daleko. Nehejbe se. Nezvedá ani ruce. Jenom se na ně dívá. Už jsem tady. Nesmí bejt při smyslech. Ukazuju jí, ať se otočí. Poslouchá. Rána pistolí do týla. Padá mi do náruče.

Co by se stalo, kdyby byla rychlejší? Teď ... už jsem na to přišla. Jasně! Vede odsud cesta. Ano! Kdyby byla rychlejší, tak by teď už byla na cestě ven. Je to jednoduchý. Musí se ze mě stát rukojmí! Jestli chci přežít, nesmím už bejt černá vdova. Ještě jednou se rozhlížím. Všichni chrápou. Strašlivý chrápání se rozlehlá celým sálem.

Kolik mám času? Hrozně opatrně si sundávám z břicha pásek s trhavinou. Svlíkám z ženy oblečení. Sukni, blůzu, punčocháče, košilku. Pffff, věci hrozně smrděj potem. Svlíkám se. Až na kalhotky. Vyměňujeme si všechny svršky. Hrozně dlouho trvá, než na ní natáhnu svůj čador. Kolem krku si dávám její řetízek - s křížkem.

Dávám jí kolem pasu svojí bombu. Spojuju dráty a dávám jí pistoli do klína. Teď je z ní černá vdova. Víím, že jí tím odsuzuju k smrti. Ale jde o přežití.

Teď jsem rukojmí já. Mnu si obličej. Cítím se bez roušky jako nahá. Jsem poslední bdělá rukojmí. Je pro mě jediný východisko. Hlavní východ.

Ale jak se dostanu kolem Movsara? Jsem teď neozbrojená rukojmí. Jdu k zadním dveřím do sálu, potichu je otvírám a poslouchám. Je hrobový ticho. Vojáci z Alfy ještě nejsou v budově. Jdu pomalu chodbou dolů. Odřikávám si poslední modlitbičku. Pak vcházím do foyer.

Ted'. Ted' mě musej vidět, protože já je vidím taky. Samý tanky, antony, do-
dávky, hasiči, sanitky, vojáci a odstřelovači. Na mý blůze už tancujou první čer-
vený body hledáčků. Pomalu zvedám ruce.

Musím se potácet, bleskne mi hlavou. Začínám se teda potácet. Jenom dec-
centně, ne moc. Kde může bejt Movsar? říkám si. V poslední vteřině mě zastřelí.
Když už budu venku. Ještě za kordónem.

- Mám ráda spíš život než smrt, šeptám si.

Vrávorám k hlavnímu vchodu. Dobře to dělám. Vypětím se celá třesu. Otevírám
skleněný dveře. Pomalinku. Hlavně žádný rychlý pohyby. Hlavně žádný odrazy
ve skle. Abych nevypadala jako Aslan. Vypotácím se tři kroky ven. Vzduch je tak
svěží. Už neprší.

DIALOG – výměna stran:

Tamara: Táhle vychází nějaká rukojmí! Šakrasov jde pomalu k ní.

Zura: Alláh se mnou, táhle jde jejich hlavní čmuchal.

Tamara: Zatraceně, ten plyn nefunguje, slyším šeptat nějaký vojáky.

Zura: Co ted' udělám?

Tamara: Koukni, Pjotře, ta ženská je ještě při smyslech.

Zura: Musím něco udělat. Upadnu na něj. Chytnu ho za kabát. Pověším se
na něj. Ztrácím nervy. Padám mu kolem ramen. Zahnuju ho polib-
kama. Líbám cizího muže na ústa a na tváře, na celej obličej. Od-
pusť mi to, Aslane.

Tamara: Co to tam dělá? Akutní traumatická reakce.

Zura: Ptá se mě, jak se jmenuju. Káťa, vypadne ze mě. Jako ta v muzikálu,
přidávám ještě. Já vím, řekne a ušklíbne se.

Tamara: Hvízdám na prsty. Přiveďte ji sem!

Zura: Táhleta žena na nás mává. To je ta doktorka. Ano, chci k ní.

Tamara: Pojdte sem. Pjotře, dej jí deku.

Zura: Jo, deku, to by bylo skvělý. Dala bych si čaj.

DIALOG - Tamara & Zura (2):

Tamara: Neviděli jsme se už tam vevnitř?
Zura: Ne ... seděla jsem na druhý straně. Prohlížel mě Rošal.
Tamara: Byla jste v divadle sama?
Zura: Ne.
Tamara: Měla jste tam někoho z rodiny?
Zura: Ne.
Tamara: Kolegy z práce?
Zura: Ano, dalo by se to tak říct. Je to velká firma.
Tamara: Ten váš přízvuk ... vy nejste Ruska, že ne?
Zura: Moje matka pochází ... z Arménie.
Tamara: Kde máte manžela? Doma?
Zura: Ne, doma ... není.
Tamara: Ne? A kde je? V práci?
Zura: Ne, on už není...
Tamara: Aha, takže je...
Zura: Ano, už nežije.
Tamara: Jak to? Byl taky v divadle? Oni ho...?
Zura: Jo, oni ho... ne, co to říkám... padl... ve válce...
Tamara: V jaký válce? V Čečensku?
Zura: Jo, v Grozném.
Tamara: Takže jste vdova?
Zura: Ano.
Tamara: Přijdete mi tak povědomá...
Zura: Byla jsem přece v divadle... – A kde máte manžela vy?
Tamara: Byl... taky v Čečensku.
Zura: Aha. – Takže ho taky...?
Tamara: Ne, ale hrozně ho to změnilo. Zkrátka... to nezvládnul.
Zura: Chápu.

Tamara – útok na Čečensko:

Speciální jednotka Alfa čeká pětadvacet minut. Chtějí si být naprosto jistý, že plyn funguje a že nikdo nebude moct odpálit bombu. Pak útočí. Přes vchody, přes zadní rampu, přes střechu i kanalizací. Mrholí déšť se sněhem a tlumí všechny pachy.

Skoro nedýcháme. Nejdřív není slyšet nic. Potom krátká přestřelka. Napjatě se přikrčuju. Celá se třesu. Očekávám ohromnou explozi. Ale ne, jasně že si

vroucně přeju, aby se to nestalo. Aby někdo konečně zavola: „Konec pohotovosti!“ Abych mohla dostat ven Táňu a mámu.

Další přestřelka. Stojím u zátarasu. Jeden voják, co mě celou dobu pozoruje, mě nechává poslechnout svoje sluchátka:

Alfa 7 základně: Jsme v sále ... slyšíte to? ... všichni chrápou! ... ten plyn je perfektní ... ty čečenský krávy tady ležej u svejch bomb a chrápou!

Zase výstřely. Heslo Alfy zní: žádný zajatci! Procházejí řady a popravují černý vdovy. Vojenský právo – žádný soud. Ještě pořád žádná exploze. Barajev a jeho muži se zabarikádovávají v prvním patře. Alfa nasazuje oslepující granáty a útočí na patro. Jedni tvrdí, že Barajeva zastřelili. Druzí zase, že ho chytli a vyslychají ho. Ještě pořád žádná exploze. Divadlo pořád stojí. Konečně slyším Šakrasova, jak volá do megafonu:

Všechny dostupné lékařské složky k hlavnímu vchodu! Vojáci teď vynesou rukojmí ven. Už jsme požádali o posily.

Je to sakra potřeba, doteď je tady jenom pět sanitek. A do jedné sanitky se vejde jenom jeden zraněnej. Nejdřív ale musím najít Táňu. Vevnitř. Beru kuffík a běžím ke vchodu do divadla. Pjotr za mnou. Dál se nedostaneme. Zase stojí v cestě Šakrasov.

- Je to moc nebezpečné, povídá. Vyneseme vám rukojmí ven a vy se o ně postaráte tady. Uvnitř je pořád velké množství aktivních trhavin. Zrovna je zneškodňujeme.

Vypuká zmatek a shon. Souboj s časem. Vojáci vytahují ven spící rukojmí. Je jich víc a víc. Některý mají hozený přes ramena. Některý jsou těžký, takže je nesou ve dvou. Nejsou tady skoro žádný nosítka. Takže pokládají lidi v bezvědomí nad schody na zem, ale je minus jeden stupeň! Dávají je do řady. A na záda!

- Stabilizovanou polohu, dejte je na bok!!! křičím na ně.

Ale vojáci nereagují. Jako na drátkách zabíhají zase dovnitř, aby vynesli další rukojmí. Na schodech do divadla se kupí v dešti se sněhem stále víc lidí. Ale i u bočních vchodů leží třicet, čtyřicet lidí ve svátečním oblečení, všichni na zádech! Zapadnou jim jazyky a udusí se!!! Nebo už se udusili. Nikomu nejde nahmatat puls. Člověk může vydržet bez dechu maximálně tři minuty. Potom následují první poškození mozku kvůli nedostatku kyslíku.

Někteří důstojníci Alfy začínají hekticky plnit injekční stříkačky. Evidentně to ještě nikdy nedělali. Říkám Pjotrovi, ať jim pomůže.

- Co je v těch ampulích? ptám se důstojníků.
- Netuším. Máme to píchnout rukojmím. Rozkaz zezhora, povídá jeden.
- Co je v těch ampulích? ptám se jinýho.
- Nemám páru. Nějakej tišící prostředek, snaží se mi pomoci.
- Co je v těch ampulích? křičím na dalšího.

- Protilátka proti plynu, křičí na mě.
- Jo, a co je to za látku?
- No, nějaká protilátka asi...
- Co je v těch ampulích za protilátku, křičím na Šakrasova, když ho konečně vidím.
- Naloxon, odpovídá mi v běhu.

Naloxon je antiopiát. Kroutím hlavou.

- Proč jste nezavolali víc lékařů? řvu znova na Šakrasova.
- Moc nebezpečné, volá na mě zpátky, Barajev měl špicly dokonce i u policie. Okamžitě by pochopili, co máme v plánu.

Plníme další a další stříkačky a pícháme injekce. Někteří dostávají dvě. Někdo ale taky žádnou, protože už ho naložili. Pár rukojmích už přichází k sobě.

Rozhlížím se po Táně, ale ještě nejsou vidět žádný děti. Hledám mámu, ale ani ona ještě není venku. Ani ten manžel v tmavě šedym obleku nikde neleží.

- Děti musí ven, křičím na Šakrasova, kde jsou děti?!

O tři minuty později vynášejí vojáci první děti. Šakrasov dobře ví, že mrtvý děti v novinách nevypadají moc dobře. Nechává je všechny nosit ke mně. Probouzejí se celkem rychle, protože tam nahoře na balkóně se tolik nenadýchaly plynu. Konečně tisknu v náručí Táňu. Říká jen:

- Mami, já jsem tak hrozně unavená...

Našla jsem i Máju. Je v bezvědomí, ale můžu jí nahmatat puls. Taky musí do nemocnice. Rošal bere obě k sobě do sanitky. Třikrát mě musí ujistit, že se o ně osobně dobře postará. V celém tom zmatku si všímám, že Pjotr Táňu vůbec nevidí. Oba to prostě máme jinak.

Přijíždějí první doktoři, ale nejsou to anesteziologové, ale chirurgové. Evidentně čekali nějakou přestřelku, ale tady nejsou žádný raněný. Jenom lidé v bezvědomí, nebo mrtví. Mezitím se jich desítky udusili vlastními zvratky - nebo jim zapadl jazyk. Hodně lidí umírá na sedadlech v divadle, venku na schodech nebo na podlaze autobusů, který je měly odvézt do nemocnice. Lidi v bezvědomí se dávají do sanitek omylem spolu s mrtvými. Po 300 metrech se zase zastavuje a těla se ještě jednou třídí. Parkoviště před divadlem je tak přeplněný auty, že tudy nemůže projet žádná záchranka. Panuje totální chaos.

Teprve po několika dnech najdu mámu v 13. městský nemocnici. Byla už v černym pytlí. Ale nějaký doktor u ní nahmatat puls, a tak ji odvezli do nemocnice.

Tamara – odraz:

Nikolaj už byl vlastně někdo jinej, ještě než přijel na Vánoce domů. Den předtím ho v Grozném málem zastřelili. Povídal cosi o okně. Asi proto byl rychlejší, protože uviděl v okně jeho odraz. Když vystřelil, ještě chvíli se díval do jeho udivených očí. Hnědý oči, říkal Nikolaj. To bylo to poslední, co řekl, než přestal mluvit.

- Hnědý oči.

Nikolaj se vždycky vyděsil, když se nepřipravený uviděl v zrcadle. Uhnul vždycky stranou. Když se setmělo, musely být doma pořád zatažený závěsy. Na večerní procházku městem nebylo ani pomyslení. Sklo je všude. Auta, domy, výlohy. Všechno je jako zrcadlo.

Zura – krevní msta:

Asi jsem jediná, kdo z nás přežil. Podle ruského práva jsem spoluzodpovědná za smrt 129 rukojmích. Podle čečenského práva jsem zběhla od svých jednáctyřiceti spolubojovníků. Podle islámského práva jsem se zřekla nároku na ráj. Nemůžu se o svou minulost s nikým podělit. Žádný muž mi neuvěří. Žádná žena si to nenechá pro sebe. Moje rodina mě uctívá jako mučednici.

Modlím se víc než kdy předtím. Aslana jsem do teď nepomstila. Jeho bratři taky ne. Nevím, jestli je princip krevní msty dobrý princip, ale nad tím můžu přemýšlet, až Aslana pomstím. A to udělám.

Tamara – Nikolajova smrt:

Stalo se to v létě, tak hodinu před půlnocí. Byl to můj první výjezd s Pjotrem. Nevěřím na náhody – musel u toho být. Vraceli jsem se zrovna od jednoho falešného požárního poplachu do Sklifosovského institutu. Najednou dostáváme hlášení - „střelné zranění na nábřeží řeky Moskvy.“

Jedeme dolů k řece, po silnici u nábřeží. Nejdřív ho nevidíme. Ale pak si všímám stromu a za ním je vidět ruka nějakého muže, kterej sedí na zemi. Stejná hnědá manžestrová bunda, jakou má Nikolaj, bleskne mi hlavou. A jdu se podívat za strom.

Byl to Nikolaj. V tratolišti krve. Ještě žil. Nevím, jestli mě ještě poznal. Střelil se do hlavy. Ztratila jsem úplně nervy. Do sanitky ho musel odnést Pjotr s nějakým kolemdoucím.

Nikolaj to nezvládnul. Celou cestu jsem mu držela hlavu a hladila jsem ho. Kvůli němu jsem odešla z Rigy. Ale když jsme přijeli do nemocnice, přestal ... prostě přestal dýchat.

Olga – Olegova smrt:

Každý den o tom přemýšlím: proč vlastně Olega nevynesli ven? Byl moc těžký? Nebo proč ho neošetřili na místě?

Existuje video nahrávka, která to celé dokumentuje. Na ní sedí Oleg jako jeden z posledních v sále. Ve dvanácté řadě. Hlavu má zvrácenou dozadu. To už byl asi mrtvý. To je pro každou rodinu dost těžké pomyšlení. Každý den nad tím přemýšlíme: nedávno jsme rodina byli a teď už rodina nejsme.

Zbyly jsme my, ženy. Zůstaly jsme samy. I když náš život normálně uběhne, umřeme později než naši muži. Nakonec se pomsta černým vdovám opravdu povedla, protože té noci se z mnohých z nás staly taky vdovy.

Cítím k Čečencům hroznou nenávist, dokonce i k jejich dětem! Ale když se snažím vžít do jejich situace, skoro je chápu. Pak s nimi najednou i soucítím.

Kdybych nepřišla jenom o Olega, ale i o Máju a o Ljudmilu, o celou svoji rodinu, možná bych jednala úplně stejně. Taky bych si možná připásala kolem břicha bombu a - vyhodila se do povětří ...

EPILOG:

Vyjednávání s Čečenci bylo pouze krátkou epizodou. Jednotka zvláštního nasazení Alfa na divadlo zaútočila, aniž by se někdo opravdu pokusil drama rukojmích nenásilně ukončit. Operace byla úspěšná, tvrdí bezpečnostní služby. Byl to masakr, říkají kritici.

V oficiálním televizním projevu k ruskému národu řekl prezident Putin:

„Dokázali jsme, že Rusko nikdo nemůže srazit na kolena.“

Pozůstalým se omluvil slovy: „Nemohli jsme zachránit všechny – prosím, odpuště nám to.“ Následující pondělí vyhlásil jako den národního smutku.

Za každého usmrčeného rukojmího zaplatila vláda v přepočtu 3150 euro. Ti, co přežili, dostali polovinu. Ze sedmdesáti šesti žalob kvůli vyplacení bolestného bylo moskevským soudem zamítnuto šedesát pět. Jedenáct žalobců vybojovalo odškodnění mezi osmdesáti a dvěma tisíci sto padesáti eury.

Dvacet čtyři postižených se obrátilo na Evropský soudní dvůr pro lidská práva, aby se objasnila alespoň otázka zodpovědnosti. Čtyři žaloby byly schváleny – proces ještě nezačal.

Útok na moskevské divadlo Na Dubrovce bývá oficiálně přirovnáván k útokům na New York 11. září 2001. Stejně jako tam se považuje za „nevlastenecké“ o příčinách terorismu a o nenásilných řešeních podobných konfliktů vůbec přemýšlet.